

Η θρησκευτική εκπαίδευση στα μειονοτικά σχολεία της Θράκης (1ο μέρος)

Πολιτισμός / Παιδεία-Εκπαίδευση

Δρ. Αντώνιος Χατζόπουλος, Σχολικός Σύμβουλος Θεολόγων

Οι Μουσουλμάνοι της Θράκης είναι η μόνη επίσημα αναγνωρισμένη μειονότητα στην Ελλάδα και αποτελείται από Τουρκογενείς, Πομάκους και Ρωμά. Με τη Συνθήκη της Λωζάνης το 1923 οι παραπάνω πληθυσμοί εξαιρέθηκαν από την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, παρέμειναν στην περιοχή της Θράκης, στην οποία ζούσαν εδώ και πολλούς αιώνες, και αποτελούν σήμερα τη μουσουλμανική μειονότητα. Οι περισσότεροι ζουν κυρίως στους Νομούς Ξάνθης και Ροδόπης, αποτελώντας το 40 με 50% του πληθυσμού, ενώ στο Νομό Έβρου αποτελούν το 4%. Η ελληνική δημόσια διοίκηση στις αρχές του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα ονόμαζε την μειονότητα Τουρκική και τα εκπαιδευτήριά της τουρκικά^[1], παρόλο που η παραπάνω Συνθήκη κάνει λόγο μόνο για μουσουλμανική μειονότητα.

Κυρίαρχη γλώσσα των μειονοτικών πληθυσμών είναι η τουρκική, ενώ η πομακική και το ιδίωμα των Ρωμά στηρίζονται περισσότερο στην προφορική οικογενειακή παράδοση. Έτσι η τουρκική και μαζί με την ελληνική αποτελούν τις μοναδικές επίσημες γλώσσες της μειονοτικής εκπαίδευσης[2]. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην καθιέρωση της τουρκικής ως αποκλειστικής μειονοτικής εκπαιδευτικής γλώσσας με το ελληνοτουρκικό μορφωτικό Πρωτόκολλο του 1968. Στα Γυμνάσια και τα Λύκεια στην τουρκική διδάσκονται τα Θρησκευτικά, η Φυσική, τα Μαθηματικά, η Μουσική, η Τουρκική Φιλολογία, ενώ στα ελληνικά διδάσκονται τα Αρχαία και Νέα Ελληνικά, η Ιστορία, η Αγωγή του Πολίτη, η Γεωγραφία και οι ξένες γλώσσες.

Διάφορες προσπάθειες που έγιναν κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα για την καλλιέργεια και διδασκαλία της πομακικής δεν φαίνεται να ευδοκίμησαν. Σύμφωνα με τα άρθρα 40 και 41 της Συνθήκης της Λοζάνης, αλλά και με βάση τις διάφορες μορφωτικές συμφωνίες και πρωτόκολλα που υπογράφηκαν στη συνέχεια, η Τουρκία και η Ελλάδα υποχρεώνονται να εξασφαλίζουν στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση τη διδασκαλία της θρησκείας και της μητρικής γλώσσας της αντίστοιχης μειονότητας. Έτσι άρχισαν να λειτουργούν και τα μειονοτικά σχολεία.

Οι περισσότεροι Μουσουλμάνοι της Θράκης ανήκουν στο σουνιτικό δόγμα του Ισλάμ, ενώ λιγότεροι ανήκουν στους Μπεκτασήδες-Αλεβήδες, μία τουρκική εκδοχή του σιιτισμού. Το Ισλάμ στην Ελλάδα όπως και η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτό. Έτσι οι μισθοί των Μουφτήδων πληρώνονται από το κράτος, όπως και οι μισθοί αρκετών ιμάμηδων των μουσουλμανικών τεμενών, τα οποία στη Θράκη είναι πάνω από 300.

Το Ισλάμ στην ελληνική Θράκη παραμένει παραδοσιακό, ανεκτικό και μετριοπαθές. Οι τουρκόφωνοι μουσουλμάνοι της Θράκης όπως ήταν φυσικό, έμειναν ανεπηρέαστοι από τις θρησκευτικές μεταρρυθμίσεις του Ατατούρκ στη γειτονική χώρα διατηρώντας αναλλοίωτες τις θρησκευτικές και ιστορικές παραδόσεις τους. Η Ελλάδα αναγνωρίζει το ισλαμικό θρησκευτικό δίκαιο, επικυρώνοντας ιεροπραξίες του Ισλάμ, που τελούνται με άδεια των Μουφτήδων, οι θρησκευτικοί λειτουργοί φέρουν την παραδοσιακή περιβολή και το σκέπαστρο κεφαλής, η τουρκική γλώσσα στα έγγραφα και την εσωτερική αλληλογραφία των Μουφτήδων συντάσσεται στην τουρκική με το αραβικό αλφάβητο, ο ισλαμικός θρησκευτικός γάμος και όλες οι ιερές τελετές του Ισλάμ είναι αναγνωρισμένες από την ελληνική Πολιτεία.

Οι ενδυματολογικές προτιμήσεις της συντριπτικής πλειοψηφίας των

μουσουλμάνων όλων των ηλικιών δεν διαφοροποιούνται ουσιαστικά από την πλειοψηφία των κατοίκων της Θράκης, σποραδική δε είναι η χρήση της παραδοσιακής μαντίλας των γυναικών, ιδιαίτερα στις πόλεις. Γενικά οι μουσουλμάνοι της Θράκης είναι προσηλωμένοι στις γνήσιες παραδόσεις του Ισλάμ, διατηρώντας τις οικογενειακές και κοινωνικές δομές και παράλληλα όλες εκείνες τις πανανθρώπινες αρετές που πηγάζουν από την θρησκεία, όπως είναι η αγάπη προς το Θεό, τον άνθρωπο και τη φύση, η τήρηση των ηθών και των εθίμων, η φιλοξενία, ο σεβασμός προς τον συνάνθρωπο και ο σεβασμός των άλλων θρησκειών.

Η εκπαίδευση των Μουσουλμάνων κατά τα πρώτα χρόνια μετά τη Συνθήκη της Λωζάνης ήταν σχεδόν αποκλειστικά θρησκευτική και διδάσκοντες ήταν οι θρησκευτικοί λειτουργοί που δίδασκαν το ιερό Βιβλίο του Ισλάμ, το Κοράνιο. Τα σχολεία ήταν δίπλα στα τεμένη και αυτό διευκόλυνε τη διδασκαλία της ισλαμικής θρησκείας και της αραβικής γλώσσας που ήταν απαραίτητη για την εκμάθηση και απαγγελία του Κορανίου. Όπως ήταν φυσικό η κοινωνική και η εκπαιδευτική ζωή, η διοίκηση και οι θεσμοί είχαν έντονη τη σφραγίδα της ισλαμικής θρησκείας. Μέχρι το 1936 η ελληνική δεν φαίνεται να ήταν υποχρεωτική στα μειονοτικά σχολεία[3].

Από το 1930 και εξής στους Νομούς Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου λειτουργούν επίσημα μειονοτικά σχολεία της μουσουλμανικής μειονότητας. Στα μειονοτικά αυτά σχολεία -Δημοτικά- Γυμνάσια-Λύκεια-Ιεροδιδασκαλεία- οι επίσημες γλώσσες διδασκαλίας, όπως προαναφέρθηκε, είναι η ελληνική και η τουρκική και τα χαρακτηρισμένα στη Ελλάδα ως μειονοτικά σχολεία χρηματοδοτούνται από την ελληνική πολιτεία. Αρκετά από αυτά στεγάζονται σε ακίνητα που παραχωρήθηκαν από το ελληνικό δημόσιο.

Στα σχολεία αυτά μαζί με τους χριστιανούς εκπαιδευτικούς υπηρετούν και μουσουλμάνοι εκπαιδευτικοί της μειονότητας, οι οποίοι διδάσκουν στην τουρκική γλώσσα τα μαθήματα που νομοθετικά έχει οριστεί να διδάσκονται στην τουρκική. Πολλοί από αυτούς είναι απόφοιτοι της Ειδικής Παιδαγωγικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης, άλλοι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γυμνασίων και Ιεροσπουδαστηρίων της Θράκης), αρκετοί απόφοιτοι τουρκικών Πανεπιστημίων. Στα σχολεία υπηρετούν επίσης και μετακλητοί εκπαιδευτικοί εκ Τουρκίας βάσει διμερούς μορφωτικού πρωτοκόλλου. Ο εκάστοτε διευθυντής των μειονοτικών σχολείων είναι μουσουλμάνος, ενώ ο υποδιευθυντής είναι χριστιανός.

Στους παραπάνω Νομούς λειτουργούν σήμερα συνολικά διακόσια έντεκα (211) μειονοτικά Δημοτικά Σχολεία, δύο μειονοτικά-ιδιωτικά Γυμνάσια-Λύκεια (στην Ξάνθη από το 1965, ιδιοκτησίας Σαιμέ Κιρίλντοκμε και στην Κομοτηνή το Τζελάλ Μπαγιάρ από το 1952) και δύο Ιεροσπουδαστήρια (Medrese), στον Εχίνο Ξάνθης

και στην Κομοτηνή. Συνολικά στα σχολεία της μειονότητας φοιτούν περί 6.500 μαθητές και μαθήτριες, μέλη της μειονότητας. Η ποσόστωση του 0.5% που εφαρμόζεται για την εισαγωγή των μουσουλμανοπαίδων στα ΑΕΙ της Ελλάδας ανέκοψε τη φοίτηση σε σχολεία και Πανεπιστήμια της Τουρκίας και στρέφει τα μέλη της μειονότητας περισσότερο στα ελληνικά ΑΕΙ. Υπάρχουν επίσης αρκετοί μαθητές και μαθήτριες της μειονότητας που φοιτούν στα ελληνικά δημόσια σχολεία.

Μειονοτικά Νηπιαγωγεία δεν υφίστανται. Υπάρχουν όμως Νηπιαγωγεία με ελληνόφωνους/ες νηπιαγωγούς, σε χωριά με αμιγές μειονοτικό πληθυσμό. Σε πολλές περιοχές λειτουργούν πολλά άτυπα νηπιαγωγεία, στα χωριά της μειονότητας, όπου φοιτούν σημαντικός αριθμός νηπίων και χρησιμοποιείται η τουρκική γλώσσα. Κατά τη διάρκεια όλων των μουσουλμανικών θρησκευτικών εορτών και της Παρασκευής αργούν όλα τα μειονοτικά Σχολεία. Αργούν επίσης και όλες τις μέρες των αργιών των δημοσίων Σχολείων.

(συνεχίζεται)

Θερμές ευχαριστίες στον συντονιστή Μειονοτικών Σχολείων κ. Σάββα Μαραγκό και στον υποδιευθυντή του Ιεροσπουδαστηρίου Κομοτηνής κ. Νίκο Παπαγεωργίου για την ευγενική βοήθεια και παραχώρηση διδακτικού υλικού.

[1] Ν.3065, 6.10.1954.

[2] Στα ισραηλιτικά και αρμενικά σχολεία της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης και άλλων πόλεων έχουμε επίσης χρήση μειονοτικών γλωσσών, της εβραϊκής και της αρμενικής αντίστοιχα.

[3] Ο Ν. 132 του 1936 αναφέρεται στην «υποχρεωτική διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στα μουσουλμανικά σχολεία».

<http://bit.ly/1tbA1DF>